

2002

titel:	Deltametropool als nieuwe bron van groei
medium:	Het Financiële Dagblad
datum:	3-5-2002
auteur:	J. Hinrichs

Deltametropool als nieuwe bron van groei

De Deltametropool kan zich ontwikkelen tot een kosmopolitisch hoogstedelijk gebied dat de basis vormt voor verdere groei van de welvaart, zegt hoogleraar Pieter Tordoir. Voor enkele problemen moet nog wel een oplossing worden gevonden.

De Vereniging Deltametropool wil dat de Randstad, ofwel de Deltametropool, zich ontwikkelt tot een dynamisch, modern, hoogstedelijk gebied. De leden van de vereniging - met de vier grote gemeenten als initiatiefnemers - proberen tot een betere onderlinge samenwerking te komen. Binnen die vereniging houdt dr P.P. Tordoir zich bezig met het onderwerp 'economische synergie'. Pieter Tordoir is hoogleraar economische geografie en planologie aan de UvA en directeur beleidszaken van de Kamer van Koophandel Amsterdam.

De vraag aan Tordoir is: welke kansen zijn er de Deltametropool te ontwikkelen tot zo'n hoogwaardig gebied? Een ontwikkeling die volgens Tordoir absoluut noodzakelijk is, "willen wij het hoge tempo van productiviteitsverbetering dat ons land een aantal jaren geleden kenmerkte op termijn weer weten te bereiken".

Tordoir meent dat de uitgangspositie voor de Randstad in een aantal opzichten goed is, en in andere minder. "Toevalligerwijs", zegt hij, "heeft de Randstad een structuur die als basis voor verdere integratie helemaal zo gek niet is. Je kunt een mooie ring aanleggen, als drager van je stedelijk netwerk."

Verder noemt hij de opzet van de mainports een duidelijke pre. "Wij hebben als klein landje slim en op tijd in de gaten gehad dat we de havens en Schiphol moesten ontwikkelen, dat is een heel wezenlijk punt en dat hebben we slim gedaan".

Een ander punt noemt hij de beschikbaarheid van hoogwaardige groene milieus in de nabijheid van een grote stad en van internationale verbindingen. Instituut Clingendael en Estec in Noordwijk zijn voorbeelden van hoogwaardige kennisinstellingen met een belangrijke dynamiek in een prettige groene omgeving. Tordoir: "Je zou Zuidelijk Flevoland moeten benutten om meer van dergelijke milieus te creëren."

"Daarmee verwerf je een voorsprong. New York biedt die mogelijkheden niet. In de toekomst zul je steeds meer hoogwaardige, gespecialiseerde instellingen als Estec krijgen. Die moet je dus op de juiste wijze aantrekken."

Als laatste pluspunt noemt hij het in Nederland toenemend besef dat kwaliteit centraal moet staan en zeker niet alleen loonkostenvoordeel. Tordoir meent dat het hier om een langetermijntoekomst gaat, waarbij verbreding van kennis een cruciale rol speelt.

Die hoogstedelijke Deltametropool als bron voor toekomstige productiviteitsgroei... Hoe werkt dat? Uitgangspunt van Tordoir is dat verbreding en verdieping van de vrije markt de basis vormt voor verhoging van de welvaart. Internationale vrijhandel is echter vooral van toepassing op goederen, op zaken die je kunt verscheppen. En veel minder op arbeid, op uitwisseling van dagelijkse kennis en op grote delen van de dienstverlening. Zo blijft de arbeidsmarkt in sterke mate een lokale aangelegenheid, zeker in Europa.

Tordoir: "Kijk naar de nationale gebondenheid van de pensioenstelsels. Wil je daar in de EU wat aan doen, dan spreek je over een gigaproject waarbij de hele euro-operatie verbleekt."

Zaken die je niet kunt verscheppen en die om frequente ontmoetingen tussen mensen vragen, moet je volgens Tordoir ruimtelijk bundelen, in hoog ontwikkelde stedelijke centra, waar alles en iedereen bij elkaar zit. Dat fijnmazige en complexe netwerk van dagelijkse ontmoetingen en markten, is het daily urban system. "Het is de kunst die stedelijke marktwerking te verdiepen, met grotere markten, en te verbreden met meer soorten markten om langs die weg de welvaart te genereren. Het daily urban system kenmerkt zich door een hoge mate van specialisatie op tal van terreinen

in economische en zeker ook in culturele zin."

"We gaan naar een economie waarbij alles draait om keuze, flexibiliteit en innovatie. Dat is van belang voor het bedrijfsleven, en de werknemer wordt veel flexibeler in zijn carrière. Dat zie je nu al in Nederland en die trend zet verder door. De economie wordt veranderlijker. Dat geeft hoogstedelijke gebieden als Londen en New York een grote voorsprong. Omdat daar economische diversiteit en keuzevrijheid bestaan, is de economische groei er geconcentreerd. Daar zitten de bronnen van innovatie."

Hét zwakke punt van de Randstad zijn de verbindingen. Tordoir: "Het hele proces staat of valt met goede verbindingen. We hebben een goede en aantrekkelijke snelwegring. Dat is een succesnummer van de eerste orde en die zit dan ook stampvol. Er moet écht een alternatief openbaar vervoer komen. We zullen een groter deel van ons bbp moeten bestemmen voor investeringen in infrastructuur."

Volgens Tordoir verbinden de spoorwegen de oude klassieke zakencentra uit de negentiende eeuw, in plaats van de nieuwe zaken- en wooncentra. Er is grote behoefte aan een binnenring: "Die hoeft er niet in één keer te komen. Je kunt hem stukje bij beetje aanleggen. Maar er moet wel een perspectief zijn. Het vertrouwen moet ontstaan dat die ontwikkeling op gang komt en zich doorzet. Als je wilt dat openbaar vervoer nog een rol gaat spelen, moet je denken aan een geheel nieuwe hoofdstructuur. Zo mist de Randstad een geïntegreerd metrosysteem."

De - ook in het buitenland - populaire beleidslijn van decentralisatie is probleem nummer twee. Decentralisatie leidt in de visie van Tordoir ook tot versnippering en versmalling van de markt. Het heeft bijvoorbeeld tot gevolg dat overal in Nederland dezelfde woningen en dezelfde bedrijventerreinen worden opgezet. "Het resultaat is één grauwe en grijze massa. In de Randstad moeten gemeenschappelijke keuzes worden gemaakt. Er is wel een beeld van waar men naartoe wil, maar op het niveau van de individuele gemeente. Dus kijk naar de rol van het intermediair bestuur en versterk de rol van de provincies. Die moeten dan wel groter worden."

Tordoir meent dat de centrale overheid ten onrechte verzuimt de ruimtelijke ordening in Nederland krachtig te sturen: "De organisatie van de ruimte is een collectief goed. Dat kan de vrije markteconomie niet zelf. Een goede ruimtelijke ordening is een noodzakelijke voorwaarde voor een goed draaiende economie."

Tordoir: "Je ziet nu in Nederland dat de stadsgewesten elkaar beginnen te overlappen. Een gevolg is dan dat de ruimte schaars wordt. We moeten naar een economie die de schaarse ruimte aankan. Je moet de bestaande stedelijke ruimte transformeren. Het oude slopen en het nieuwe opbouwen."

"Dat is dus hartstikke duur. Ga maar eens een tunnel aanleggen in hoogstedelijk gebied. Het kost handenvol met geld. Maar als die ontwikkeling zich versnelt en we met de Randstad naar een hoogstedelijke ontwikkeling gaan, als er een daily urban system ontstaat met een grote diversiteit, levert dat geld, welvaart en welzijn op. De jaarlijkse productiviteitsgroei komt veel hoger te liggen dan nu het geval is. De opbrengst van die productiviteit moet je benutten om verder te gaan met de stedelijke vernieuwing. Het moet een zichzelf versterkend proces worden."

Het laatste zwakke punt wordt volgens Tordoir door de beleidsmakers snel over het hoofd gezien. Het hangt samen met het karakter van de stad. Dat moet volgens Tordoir uitnodigend zijn voor creatieve geesten. "Ik zie in mijn omgeving dat een aantal Amerikanen die in de jaren zeventig in Amsterdam als hippie in het Vondelpark lagen, hier zijn blijven hangen om jaren later een internetbedrijf op te richten. Het gaat erom dat je een stad met een open kosmopolitisch karakter moet hebben. De nu populaire notie dat je de komst van buitenlanders moet ontmoedigen, heeft zijn negatieve kanten."

De Randstad heeft qua inwonertal nog wat weinig massa om een echte hoogontwikkelde stedelijke zone te worden. Tordoir: "Maar voor de hele grote steden ligt de congestie weer op de loer. Het gaat om economics of scale en scope, schaal en ruimte. Weet je die twee goed te combineren, dan ben je spekkoper."